

## POSTANOWIENIE

10 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 10 czerwca 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa K.P.

przeciwko X. S.A. w W.

o zapłatę i ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej X. S.A. w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 12 kwietnia 2023 r., I ACa 1458/22,

**1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**

**2. zasądza od X. S.A. w W. na rzecz K.P. 2700 (dwa tysiące siedemset) zł kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu.**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 marca 2022 r., I C 2051/20, Sąd Okręgowy w Gdańsku ustalił nieważność umowy kredytu zawartej 4 kwietnia 2006 r. i zasądził od pozwanego banku na rzecz powodowego kredytobiorcy 11 682,67 zł i 33 576,19 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 21 października 2020 r..

Wyrokiem z 12 kwietnia 2023 r., I ACa 1458/22, Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację pozwanego banku. Sąd wskazał, że pozwany jako instytucja zaufania publicznego, profesjonalista z dominującą pozycją w relacji z

konsumentem obowiązany jest każdorazowo do zachowania podwyższonego standardu staranności w celu kompletnego przedstawienia klientom proponowanych produktów kredytowych, przedstawiając wszechstronną informację, w tym także potencjalne ryzyka, wszelkimi dostępnymi środkami, przy uwzględnieniu indywidualnej sytuacji danego klienta. Następnie podkreślił, że postanowienia umowy odnoszące się do mechanizmu indeksacji stanowią główny przedmiot umowy w rozumieniu art. 385 § 1 k.c., jednak nie zostały sformułowane w sposób możliwie jasny, precyzyjny i zrozumiały. Nie były transparentne dla przeciętnego odbiorcy, nie określały precyzyjnie ani wysokości udzielonego kredytu ani też nie dawały podstaw do ustalenia w oparciu o obiektywne czynniki wysokości świadczeń kredytobiorcy. Przed podpisaniem umowy nie tłumaczono powodowi kwestii związanych z ustalaniem kursu CHF przez bank i nie poinformowano, że zmianie może ulec saldo kredytu. Oceny nie zmienia fakt złożenia przez powoda oświadczenia o akceptacji ryzyka walutowego i kursowego, a także treść wskazywanych przez pozwanego dokumentów w postaci procedur.

Sąd Apelacyjny uznał, że postanowienia umowy odnoszące się do mechanizmu indeksacji mają abuzywny charakter. Postanowienia te prowadzą do obciążenia kredytobiorcy ryzykiem zmiany kursu waluty i związanym z tym ryzykiem zwiększenia kosztu kredytu. Ponadto pozwalają bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej. Niedozwolony charakter postanowień odnoszących się do mechanizmu indeksacji skutkuje nieważnością całej umowy. Wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze. Sąd nie jest zobligowany do zastosowania przepisów dyspozytywnych w miejsce niedozwolonych klauzul umownych, zaś istnienie umowy przy eliminacji klauzul abuzywnych nie jest możliwe, gdyż znacząco zmieniałoby to charakter stosunku prawnego. W szczególności brak jest podstaw do zastosowania art. 358 § 2 k.c., gdyż jego zastosowanie nie przywróciłoby równowagi stron, ani też sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, jaka istniałaby w braku opisanych wyżej klauzul abuzywnych jako nieuczciwych warunków umowy. Dodatkowo umowa została

zawarta przed wejściem w życie obecnej wersji tego przepisu, a sam przepis dotyczy zobowiązań wyrażonych w walucie obcej. Co do rozliczenia stron nie mógł również znaleźć zastosowania także art. 41 Prawa wekslowego, gdyż przepis ten nie został wprowadzony do porządku prawnego dla innych potrzeb, niż zapłata weksla w walucie.

Sąd Apelacyjny wskazał, że nieważność umowy kredytu uzasadnia zastosowanie art. 410 § 2 k.c.. Świadczenie spełnione na podstawie niedozwolonego postanowienia umowy musi być postrzegane jako świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c.). Sąd Apelacyjny podzielił również argumenty Sądu Okręgowego w kwestii niezasadności zgłoszonych przez pozwanego zarzutu potrącenia i zatrzymania, tym samym zarzuty naruszenia art. 496 k.c., art. 497 k.c., art. 498 § 2 k.c., art. 499 k.c. wz. z art. 91 k.p.c. i art. 203<sup>1</sup> k.p.c.

Pozwany bank zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną i wniósł o jej przyjęcie do rozpoznania ze względu na następujące zagadnienia prawne:

1) Czy na etapie oceny możliwości obowiązywania umowy po usunięciu postanowienia abuzywnego, tj. na etapie, poprzedzającym etap zastępowania postanowienia abuzywnego przepisem dyspozytywnym, o którym mowa w orzeczeniach TSUE C-26/13, C-260/18 i C-932/19 OTP, dopuszczalne jest ustalenie treści umowy (stosunku prawnego) w zakresie, który był regulowany przez abuzywną normę, na podstawie art. 65 § 1 i 2 k.c. lub art. 56 k.c. w zw. z art. 41 pr.weksl. lub art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. lub art. 56 k.c. w zw. ze wskazanymi w przypisie kilkudziesięcioma przepisami, z których na zasadzie analogii iuris lub analogii legis wynika, że w polskim prawie obowiązuje generalna norma, zgodnie z którą wartość waluty obcej określa się według kursu średniego NBP.

- 2) Czy oceniając możliwości obowiązywania umowy kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego, po usunięciu postanowienia abuzywnego zgodnie z prawem krajowym, należy brać pod uwagę stan prawny z: (i) dnia zawarcia umowy, (ii) dnia powstania sporu czy (iii) dnia orzekania.
- 3) Czy jeżeli bez abuzywnego postanowienia umowa kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego nie może obowiązywać, to dochodzi do automatycznej jego substytucji normą dyspozytywną, o ile tylko zastosowanie środków krajowych zapewnia doprowadzenie do sytuacji jaka miałby miejsce, gdyby umowa nie zawierała tego abuzywnego postanowienia.
- 4) Czy art. 358 § 2 k.c. stanowi szczegółowy przepis dyspozytywny, który znajduje zastosowanie z mocy prawa (automatycznie) w miejsce abuzywnej Klauzuli Kursowej określającej sposób ustalenia kursu franka szwajcarskiego, na potrzeby operacji związanych z indeksowaniem przy wypłacie i przy spłacie kredytu.
- 5) Czy rozważając unieważnienie umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej na skutek uznania, że postanowienia odsyłające do tabeli kursów (klauzula kursowa) mają charakter niedozwolony należy mieć na względzie wyłącznie oświadczenie kredytobiorcy, czy badać również, czy określone rozstrzygnięcie prowadzi do zrealizowania celu Dyrektywy 93/13.

Jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany bank wskazał również potrzebę wykładni przepisów art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c. wywołujących rozbieżności w orzecnictwie Sądu Najwyższego, dotyczące tego, które postanowienia charakterystyczne dla umów kredytu indeksowanych do franka szwajcarskiego są abuzywne, w przypadku stwierdzenia przez sąd, że uprawnienie banku do ustalania kursu franka szwajcarskiego narusza rażąco interesy konsumenta i jest niezgodne z dobrymi obyczajami: czy abuzywna jest wówczas wyłącznie Klauzula Kursowa określająca sposób ustalenia wartości franka szwajcarskiego, czy też wszystkie postanowienia dotyczące indeksacji kredytu, tj. Klauzula Kursowa i Klauzula Ryzyka stanowiąca, że wysokość zobowiązań z umowy kredytu zależna jest od zmiennej na przestrzeni obowiązywania umowy wartości waluty obcej.

Bank powołał się również na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej przejawiającą się w tym, że, zaskarżony wyrok został wydany w warunkach nieważności postępowania tj. z naruszeniem art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 367 § 3 k.p.c., wskutek rozpoznania przez Sąd Apelacyjny apelacji skierowanej przez Pozwanego w składzie jednoosobowym, co ograniczało prawo Banku do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, bowiem rozpoznanie sprawy w składzie jednoosobowym nie było konieczne dla ochrony zdrowia publicznego, co ostatecznie doprowadziło do nieważności przedmiotowego postępowania ze względu na sprzeczność składu orzekającego z przepisami prawa.

Kredytobiorca złożył odpowiedź na skargę kasacyjną, w której wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej.

#### **Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Apelacja pozwanego podlegała rozpoznaniu w składzie jednego sędziego na podstawie art. 15zzs<sup>1</sup> ust. 1 pkt 4 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Powołaną przez skarżącego uchwałą składu 7 sędziów z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, Sąd Najwyższy uznał ten przepis za sprzeczny z Konstytucją, czym usiłował przywłaszczyć sobie kompetencje Trybunału Konstytucyjnego. Przy tym skład 7 sędziów był konsekwentny w uzurpowaniu sobie tych kompetencji i zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji, dotyczącym orzeczeń TK, określił, że uchwała obowiązuje od dnia jej podjęcia. Tymczasem zaskarżony wyrok został wydany wcześniej, 12 kwietnia 2023r., i także w świetle uchwały nie zaszła nieważność postępowania. Zatem nie zachodzi nieważność postępowania przed Sądem Apelacyjnym.

W odniesieniu do pozostałych przesłanek wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania należy zauważyć, że skutkiem podniesienia zagadnienia prawnego czy potrzeby wykładni może być przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania tylko pod warunkiem, że przynajmniej jedno z możliwych rozwiązań tych problemów prowadzi do zasadności skargi kasacyjnej. Nie można przyjąć

skargi do rozpoznania, jeżeli podlegałaby ona oddaleniu niezależnie od odpowiedzi na postawione problemy prawne czy interpretacyjne. Zarówno przedmiot tych problemów i argumentacja sformułowana przez bank nie przemawiają w niniejszej sprawie za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Należy zauważyć, że uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, do rangi zasady prawnej podniesiono tezy, iż:

1) w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów;

2) w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 u.s.n.), uniemożliwiają przyjęcie skargi kasacyjnej, gdyż wykluczają trwanie stosunku prawnego po usunięciu z treści umowy źródła kursu walutowego. W celu uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący musiałby zakwestionować tezę Sądu drugiej instancji o nieuczciwym charakterze przeliczników walutowych ustanowionych w umowie lub zakwalifikowaniu umowy jako umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. W orzecznictwie jest utrwalona teza o niedopuszczalności stosowania kursów walutowych ogłaszanych jednostronnie przez bank.

Kurs walut obcych ogłaszany przez bank na podstawie art. 111 ust. 1 pkt 4 pr.bank. wiąże klientów banku przy dokonywaniu z bankiem czynności prawnych w okresie od ogłoszenia kursu do ogłoszenia nowego kursu. Istotne jest tu jednak to, iż nie można umową zbindować konsumenta kursami, które dopiero zostaną ogłoszone, a orzecznictwo jednolicie uznaje takie zbindowanie przyszłym kursem za niedozwolone. Postanowienie o odesłaniu do tabeli kursowej banku, jako współokreślające wysokość pozostałego do spłaty zadłużenia, czyli główne świadczenie kredytobiorcy, co do zasady nie podlega ocenie w świetle art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c., lecz tylko pod warunkiem, że postanowienie to zostało sformułowane w sposób jednoznaczny. Utrwalona jest rozszerzająca wykładnia tego warunku jako

obejmującego nie tylko tekst warunku (jest jasne, co znaczy stosowanie kursu ogłoszonego przez bank), lecz także mechanizm działania tego warunku. Aby odesłanie było dozwolone, w umowie musiałyby zostać zawarte szczegółowe zasady ustalania kursu tak, aby kredytobiorca sam mógł obliczyć ten kurs w danej chwili. Ustalenie kursu tylko do wypłaty kredytu i usiłowanie związania kredytobiorcy przyszłymi, jednostronnie ustalonymi kursami nie mogło być skuteczne.

Problemów prawnych nie budzi też to – wobec treści art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c. – które postanowienia charakterystyczne dla umów kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego są abuzywne, tj. tylko klauzula kursowa czy także klauzula ryzyka walutowego. Skoro będąc związanym uchwałą SN z 25 kwietnia 2024 r. Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie nie mógł uznać umowy kredytu za ważną, bezprzedmiotowe jest rozważanie abuzywności części umowy w postaci mechanizmu indeksacji.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> k.p.c. oddalił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Na podstawie art. 98 k.p.c. powodowi przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

(Ł.W.)

[a.ł]